

Efter att ett bolag ansökt om och beviljats företagsrekonstruktion blev två arbetstagare uppsagda på grund av arbetsbrist. Inför uppsägningarna träffades en överenskommelse om att arbetstagarna under uppsägningstiden skulle vara arbetsbefriade, utan skyldighet att avräkna andra inkomster från uppsägningslönen, mot att de avstod från sin företrädesrätt till återanställning. Efter uppsägningarna träffades och fastställdes ett offentligt ackord. Viss del av uppsägningslönen betalades genom den statliga lönegarantin. Bolaget betalade återstående uppsägningslön och semesterersättning med tillämpning av det offentliga ackordet, dvs. med en reduktion enligt ackordet. Fråga om arbetstagarnas fordringar omfattades av ackorden eller om de har rätt till full betalning för sin uppsägningslön.

ARBETSDOMSTOLEN

DOM
2021-06-30
StockholmDom nr 31/21
Mål nr A 40/20

KÄRANDE

Unionen, 105 32 Stockholm

Ombud: förbundsjuristerna Annika Jonasson och Pierre Dahlgvist, samma adress

SVARANDE

1. Almega Kompetensföretagen (för ej talan), Box 55545,
102 04 Stockholm2. Work for you i Sverige AB, 556650-0244, Norgegatan 2, 164 32 Kista
Ombud för 2: jur.kand. Anders Martens, Ackordscentralen Stockholm AB,
Strandvägen 35, 114 56 Stockholm

SAKEN

lönefordran

Bakgrund

Mellan parterna gäller kollektivavtal.

R.A. och A.B. (arbetstagarna) är medlemmar i Unionen och arbetade hos Work for you i Sverige AB (bolaget). De sades upp på grund av arbetsbrist i juli–augusti 2019.

Bolaget ansökte den 21 februari 2019 om företagsrekonstruktion, vilket beviljades samma dag.

Enligt ett ackordsförslag erbjöds varje fordringsägare med en oprioriterad fordran full betalning upp till 5 000 kr och med 20 procent på överskjutande del av fordran. Förslaget godkändes av borgenärerna den 21 augusti 2019 och fastställdes av tingsrätten genom ett beslut samma dag vilket, efter överklagande av en utomstående part, vann laga kraft den 11 oktober 2019.

Rekonstruktionen upphörde den 10 oktober 2019.

R.A. och A.B. arbetade vid rekonstruktionens början hos bolaget som jobbkonsulter. De var båda tillsvidareanställda och hade tre månaders uppsägningstid.

Vid lokal förhandling den 24 juli 2019 uppgav bolaget att bl.a. de två arbetstagarna skulle sägas upp och att de skulle erbjudas att vara arbetsbefriade med avräkningsfrihet mot att de avsåg sig sin återanställningsrätt. I målet är ostridigt att överenskommelser med detta innehåll träffades mellan bolaget och arbetstagarna.

Arbetstagarnas fordringar på bolaget avseende månaderna augusti och september 2019 betalades genom den statliga lönegarantin. Den 25 november 2019 betalade bolaget återstående uppsägningslön och semesterersättning med tillämpning av det offentliga ackordet, dvs. med en reduktion enligt ackordet.

Parterna är oense om arbetstagarnas fordringar på lön och semesterersättning för oktober 2019 omfattas av det offentliga ackordet. Parterna är bland annat oense om fordringarna uppkommit före eller efter den s.k. kritiska tidpunkten och om de omfattas av förmånsrätt.

Yrkanden m.m.

Unionen har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till R.A. betala

- i första hand 22 149 kr avseende lön och semesterersättning för perioden den 1–31 oktober 2019, eller
- i andra hand 18 956 kr avseende lön för perioden den 11–31 oktober 2019.

Unionen har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till A.B. betala

- i första hand 16 846 kr avseende lön för perioden den 1–31 oktober 2019, eller
- i andra hand 13 635 kr avseende lön för perioden den 11–31 oktober 2019.

På beloppen har Unionen yrkat ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 oktober 2019 till dess betalning sker.

Bolaget har bestritt käromålet men vitsordat att de yrkade beloppen i och för sig är rätt beräknade. Arbetsgivarsidan har även vitsordat sättet att beräkna ränta.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Unionen

Sammanfattning av grunderna för talan

Bolaget och arbetstagarna träffade ett avtal om att de har rätt till lön utan att behöva stå till förfogande för arbete och utan skyldighet att avräkna andra inkomster mot att de avstod sin företrädesrätt till återanställning. Eftersom varken rekonstruktören eller bolaget upplyste arbetstagarna om det föreslagna ackordet ingicks avtalet under förutsättning av full betalning. Avtalet var nytt i förhållande till arbetstagarnas anställningsavtal och träffades i tiden efter ansökan om företagsrekonstruktion (den s.k. kritiska tidpunkten). Fordringarna har således uppkommit efter den kritiska tidpunkten och ska därmed inte omfattas av ackordet. Arbetstagarna har därför rätt till ersättningarna i frågan utan någon reduktion i enlighet med ackordet.

I vart fall omfattas inte ersättningen som avser tiden efter den 10 oktober 2019 av ackordet, då företagsrekonstruktionen avslutades.

Om Arbetsdomstolen skulle finna att fordringar enligt avslutsavtalet har uppkommit vid en sådan tidpunkt att de kan träffas av ackordet, ska ackordet ändå inte tillämpas eftersom fordringarna är förenade med förmånsrätt i konkurs. Förmånsrättsperioden för arbetstagarna löpte nämligen från den 21 maj 2019, det vill säga tre månader innan ackordsförslaget fastställdes av tingsrätten, till och med den 11 november 2019, dvs. en månad efter det att tingsrättens beslut om att fastställa ackordsförslaget vann laga kraft.

Arbetstagarnas fordringar

Arbetstagarnas uppsägningstid började löpa den 1 augusti 2019. Uppsägningstiden utsträckte sig därmed i tiden efter det att rekonstruktionen hade avslutats den 10 oktober 2019. Fordringarna avser uppsägningslön och, beträffande R.A., även semesterersättning för oktober 2019. De avser de belopp som återstår att betala efter den avräkning som skedde enligt det offentliga ackordet.

R.A:s fordran på lön och semesterersättning avseende oktober 2019, efter avräkning av det belopp han fått enligt ackordet, är 22 149 kr. Motsvarande belopp för perioden 11–31 oktober 2019, dvs. efter att företagsrekonstruktionen avslutats, är 18 956 kr.

A.B:s fordran på lön avseende oktober 2019, efter avräkning av det belopp hon fått enligt ackordet, är 16 846 kr. Motsvarande belopp för perioden 11–31 oktober 2019 är 13 635 kr.

Tidpunkten för fordringarnas uppkomst

Vid lokal förhandling den 24 juli 2019 ingick bolaget och Unionen, för arbetstagarnas räkning, en överenskommelse som togs in som en del av protokollet från förhandlingen. Av protokollet framgår att bolaget avsåg att arbetsbefria de uppsagda medarbetarna med avräkningsfrihet mot att de

avsade sig rätten till återanställning. Av punkten 6 i protokollet följer att uppsägningstid börjar gälla från den 1 augusti 2019. Av punkten 7 framgår att arbetstagarna hade tre månaders uppsägningstid.

Överenskommelsen reglerar om arbetstagarna – inom ramen för sina anställningar – skulle arbeta eller inte under uppsägningstiden, när uppsägningstiden skulle börja, hur lång uppsägningstiden skulle vara, om ersättningen under uppsägningstiden skulle utgå avräkningsfritt samt vad som skulle gälla angående företrädesrätten.

Det förelåg därmed nya villkor och nya förutsättningar vid tidpunkten när överenskommelsen ingicks. Det var således fråga om ett nytt avtal, i vilket man kom överens om nya villkor. Det var inte fråga om att lägga till villkor till medlemmarnas redan existerande anställningsavtal. Att ingå avtal om avslutning av en anställning är vanligt på arbetsmarknaden (jfr AD 1994 nr 8 och AD 1993 nr 40).

Överenskommelsen ingicks utifrån förutsättningen att bolaget undergick företagsrekonstruktion. Avtalet innebar en fristående, ny förpliktelse, som bolaget ingick trots att rekonstruktion hade inletts och utan att informera rekonstruktören.

Även om anställningsavtalen reglerar arbetstagarnas uppsägningstid var avslutsavtalet således ett nytt avtal utifrån nya förutsättningar i ett sämre ekonomiskt läge, nämligen under arbetsgivarens företagsrekonstruktion. Om inte företagsrekonstruktionen inträffat, hade överenskommelsen aldrig ingåtts.

Av AD 2019 nr 22 framgår motsatsvis att lönefordringar, som grundas på avtal om att anställningen ska upphöra mot arbetsfri uppsägningstid eller visst vederlag och som träffats efter den kritiska tidpunkten, inte ska omfattas av ett offentligt ackord.

Det avgörande för om en fordran enligt 3 kap. 3 och 8 §§ lagen om företagsrekonstruktion ska omfattas av ett ackord, och därmed skrivas ned, är om den uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion.

Rekonstruktören är skyldig att verka för att ingen borgenärs intresse åsidosätts, bl.a. genom att redan vid inledandet av rekonstruktionen upplysa bolaget om att det vid ingående av avtal måste informera motparten om effekterna av ett eventuellt offentligt ackord. I detta fall borde rekonstruktören ha medverkat vid förhandlingen enligt medbestämmandelagen, eller i vart fall kontaktat Unionen för att lämna upplysningar, vilket inte skedde. En rekonstruktion kan innebära endast ett moratorium för bolagets betalningar, varför Unionen inte har haft att räkna med att det skulle bli fråga om ett ackord. Ackordsförslaget hade dock upprättats redan den 9 juli 2019. Genom att ingå avslutsavtalet, utan att informera rekonstruktören och uppsåtligt eller av grov oaktsamhet underlåta att informera om ackordsförslaget, har bolaget vid ingåendet av avslutsavtalet haft ett informationsövertag och vilselett Unionen och arbetstagarna. Avtalet fick därmed en särskild och

självständig ställning. Om arbetstagarnas fordringar skulle ingå i ackordet, innebär det att Unionen och arbetstagarna ingick avtalet under felaktiga förutsättningar, då de räknade med att få full betalning enligt avtalet.

Rekonstruktören är vidare skyldig att ta upp alla oprioriterade borgenärer med bl.a. namn och postadress i ackordsbouppteckningen. I detta fall har han inte specificerat de anställda och deras fordringar i bouppteckningen. Han har inte heller sänt bouppteckningen och ackordsförslaget till de anställda men har ändå skriftligen intygat att de sänts till alla borgenärer som finns upptagna i bouppteckningen. Enligt 3 kap. 3 § lagen om företagsrekonstruktion får borgenärer, vilkas fordringar uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion, delta i ackordsförhandling. Eftersom Unionen och arbetstagarna inte hade informerats om ackordsförslaget var de inte representerade vid förhandlingen.

Med bolagets resonemang skulle arbetsgivare kunna ingå avtal under pågående företagsrekonstruktion och sedan friskriva sig helt från de avtalsförpliktelser som de åtagit sig efter den kritiska tidpunkten, eftersom arbetsgivaren genomgående skulle kunna hänvisa till andra avtal i tiden innan rekonstruktionen inletts.

Verkan av de nämnda förhållandena bör i stället vara att avslutsavtalet, som träffades under pågående rekonstruktion, anses ha en självständig ställning i förhållande till anställningsavtalen. Det innebär att fordringarna, vid tillämpningen av 3 kap. 3 § lagen om företagsrekonstruktion, ska anses ha uppkommit efter den kritiska tidpunkten, på samma sätt som om de tillkommit genom ett helt nytt avtal. Arbetstagarnas lönefordringar omfattas därmed inte av ackordet.

Förmånsrätt

Om Arbetsdomstolen skulle finna att de omtvistade fordringarna enligt avslutsavtalet omfattas av det offentliga ackordet, ska dessa i andra hand ändå inte ingå i ackordet eftersom de var förenade med förmånsrätt i konkurs. Lönefordringar omfattas nämligen inte av ackord till den del lönefordringen skulle ha förmånsrätt vid en konkurs (jfr AD 2019 nr 22).

Bedömningen av vad som menas med förmånsrätt i 3 kap. 3 § lagen om företagsrekonstruktion måste utgå från vad som skulle hända i en efterföljande konkurs. Förmånsrätten vid ett offentligt ackord ska så långt som möjligt avspegla det alternativa händelseförloppet, om det i stället för ett fastställt ackord blivit fråga om konkurs.

Tiden avseende löneförmånsrätten bör ta sin utgångspunkt i den dag då ett ackordsförslag antas och fastställs. Därmed jämföras ett beslut att fastställa ett offentligt ackord med ett konkursbeslut.

Löneförmånsrätten ska beaktas under företagsrekonstruktionen och vid handlingar om offentligt ackord. Om ingen konkursansökan har lämnats in,

vilket inte har skett i detta fall, ska förmånsrättsperioden ta sin utgångspunkt i dagen då ett ackordsförslag antas i stället för dagen för konkursansökan.

Lönefordringar även avseende viss tid efter ackordsförhandlingarna och fastställandet av ett offentligt ackord, nämligen den första månaden därefter, ska anses omfattade av förmånsrätt. Lönefordringar anses av sociala skäl vara särskilt skyddsvärda.

Den kritiska tidpunkten inträffade den 21 februari 2019 när bolaget ansökte om och beviljades företagsrekonstruktion. Den 21 augusti 2019 fastställdes ackordsförslaget av tingsrätten. Beslutet överklagades till hovrätten, som fastställde tingsrättens beslut. Beslutet vann laga kraft den 11 oktober 2019. Förmånsrätt föreligger därmed tre månader tillbaka i tiden från det att ackordet antogs och tingsrätten fastställde ackordet, det vill säga från den 21 maj 2019, till och med en månad efter det att tingsrättens beslut vunnit laga kraft, det vill säga till och med den 11 november 2019.

Eftersom de tvistiga fordringarna avser oktober 2019 omfattas de av förmånsrätt. De ingår därmed inte i ackordet.

Andrahandsyrkandet

När företagsrekonstruktionen upphörde den 10 oktober 2019 uppstod anställningsavtalet med full kraft. Fordringar som uppkommit därefter kan inte omfattas av det offentliga ackordet. Bolaget är i vart fall skyldigt att betala arbetstagarnas fordringar för tiden den 11–31 oktober 2019.

Semesterförmåner

Semesterförmåner ska över huvud taget inte ingå i ackordet eftersom det rör sig om social skyddslagstiftning. Om domstolen skulle finna att semesterförmåner kan ingå i offentligt ackord, ska de ändå inte ingå eftersom de är förenade med förmånsrätt. I vart fall ska de i enlighet med andrahandsyrkandet inte ingå för tiden den 11–31 oktober 2019.

Bolaget

Sammanfattning av bestridandegrunderna

Arbetstagarnas fordringar härrör från deras anställningsavtal med bolaget. Dessa var ingångna innan företagsrekonstruktionen inleddes. Överenskommelsen innebär inte att det ingicks helt nya anställningsavtal, som ersatte de gamla. De omtvistade fordringarna träffas därför av det lagakraftvunna offentliga ackordet.

En löneborgenär har förmånsrätt för sin fordran avseende en tidsperiod som upphör en månad efter dagen för beslut varigenom arbetsgivaren försätts i konkurs. Med dagen för ett konkursbeslut ska jämsställas dagen då ett

ackordsförslag röstas igenom av en erforderlig majoritet av rekonstruktionsgäldenärens oprioriterade fordringsägare vid tingsrätten. Arbetstagarnas fordringar är följaktligen inte förenade med förmånsrätt. De ska därför endast ersättas i enlighet med det fastställda offentliga ackordet.

Tidpunkten för fordringarnas uppkomst

De omtvistade fordringarna avser de delar av arbetstagarnas tidigare fordringar på bolaget, som blev avskrivna i sin helhet i och med det offentliga ackordet. Fordringarna omfattas av ackordet eftersom de härrörde från arbetstagarnas anställningsavtal, som var ingångna innan företagsrekonstruktionen inleddes.

Under den pågående företagsrekonstruktionen ingicks en överenskommelse mellan bolaget och arbetstagarna. Den innebar att arbetstagarna fick avräkningsfrihet vad gällde uppsägningslön samt att de avstod från sin rätt till återanställning. Denna i sammanhanget mindre tilläggsöverenskommelse innebär inte att det ingicks helt nya anställningsavtal, som ersatte dem som ingåtts före rekonstruktionens början. Fordringarna träffas därför av det lagakraftvunna offentliga ackordet.

När överenskommelsen ingicks måste det ha varit självklart för Unionen att det kunde bli fråga om ett offentligt ackord.

Det stämmer att rekonstruktören förbisåg att ta upp arbetstagarna i boupteckningen och att de inte underrättades om ackordssammanträdet. Eftersom deras fordringar är mycket små i förhållande till övriga oprioriterade fordringar, skulle deras deltagande inte ha gjort någon skillnad för beslutet att anta ackordsförslaget. Det är dock inte relevant för frågorna i målet om rekonstruktören gjort rätt eller fel.

Förmånsrätt

En löneborgenär har förmånsrätt för sin fordran avseende en tidsperiod som upphör en månad efter dagen för ett konkursbeslut avseende arbetsgivaren. Det finns visserligen inget klart svar i vare sig lagtext, förarbeten eller rättspraxis på frågan om vilken tidpunkt som ska tas som utgångspunkt vid bestämmandet av en löneborgenärs förmånsrätt i en företagsrekonstruktion. I litteraturen har det dock förordats, vilket också får antas vara vedertagen praxis, att detta tillämpas på motsvarande sätt vid ett offentligt ackord enligt lagen om företagsrekonstruktion.

Med dagen för ett konkursbeslut kan jämföras dagen då ett ackordsförslag röstas igenom vid tingsrätten av en erforderlig majoritet av rekonstruktionsgäldenärens oprioriterade fordringsägare. Man kan också tänka sig att det är dagen för tingsrättens beslut att fastställa det genomröstade förslaget, som ska jämföras med dagen för konkursbeslutet. I det här fallet saknar det betydelse eftersom det är samma dag nämligen den 21 augusti 2019. Det är i vart fall inte när det senare beslutet vinner laga kraft.

Denna slutsats är helt logisk och nödvändig med hänsyn till syftet med hela ackordsomröstningsförfarandet. Som framgår av 3 kap. 3 § första stycket lagen om företagsrekonstruktion får den, som kan få täckning för sin fordran genom kvittning eller vars fordran är förenad med förmånsrätt, inte delta i ackordsomröstningen.

Av 3 kap. 3 § andra stycket lagen om företagsrekonstruktion framgår att, i den mån förmånsrätten i det enskilda fallet inte kan bedömas medföra full utdelning för vederbörandes fordran, så deltar fordringsägaren i ackordsomröstningen med den del av fordran som inte bedöms bli täckt.

Utgångspunkten för lagen om företagsrekonstruktion är att alla fordringsägare, med fordringar uppkomna före dagen för ansökan om företagsrekonstruktion, ska behandlas lika.

Den enda åtskillnad som är tillåten enligt lagen om företagsrekonstruktion är att prioriterade fordringsägare – de som har en reell förmånsrätt enligt lagen om förmånsrätt för sina fordringar – inte ska påverkas av ett fastställt offentligt ackord utan ska ha rätt att få fullt betalt för sina fordringar omedelbart när tingsrätten beslutar att företagsrekonstruktionen upphör (3 kap. 3 § första stycket nämnda lag).

Å andra sidan får dessa prioriterade fordringsägare till den del de kan bedömas verkligen få utdelning för sin fordran i en hypotetisk konkurs, inte delta med den delen av sin fordran i ackordsomröstningen, eftersom de till den delen inte kan bedömas beröras av utgången av densamma.

Det har således stor betydelse vid vilken tidpunkt bedömningen av det reella värdet på en viss förmånsrätt vid en hypotetisk konkurs ska göras.

När de oprioriterade fordringsägarna röstar om ett erbjudet ackordsförslag ska antas eller inte, har det stor betydelse för dem vad det ekonomiska utfallet för deras del kan bli, om rekonstruktionsgäldenären i stället försätts i konkurs. Det är oftast det enda alternativet om inte ackordsförslaget kan antas och fastställas av tingsrätten.

Värdet av den tillgångsmassa, som vid en konkurs ska försäljas för att kunna medföra utdelning till de oprioriterade fordringsägarna, varierar oftast över tiden. Det är därför allmänt vedertaget att värderingen av den tillgångsmassa och övriga omständigheter, som påverkar vilken utdelning en enskild fordringsägare ska få, prioriterad eller inte, görs utifrån de faktiska förhållandena på dagen när ackordsomröstningen sker vid tingsrätten.

Om ackordet inte kan röstas igenom vid sammanträdet vid tingsrätten, finns det anledning att räkna med att bolaget försätts i konkurs inom nära tid, varför det faller sig naturligt att värderingen ska ske per den dagen.

Att utgå från förhållandena vid någon tidigare tidpunkt än dagen när ackordsomröstningen hålls, t.ex. dagen för ansökan om företagsrekonstruktion, skulle innebära att hela syftet med likabehandling av fordringsägarna

förfelades så snart förhållandena har ändrats fram till dagen för själva ackordsomröstningen.

Att utgå från förhållandena vid en senare tidpunkt än dagen när ackordsomröstningen hålls är inte möjligt, eftersom dessa förhållanden inte kan förutses.

Även när det gäller vissa andra prioriterade fordringsägare än löneborgenärer finns det anledning att fråga sig vid vilken dag värderingen av det faktiska värdet av deras förmånsrätt ska göras.

Rekonstruktionsgäldenärens revisor och redovisningskonsult har förmånsrätt för viss typ av sina fordringar enligt 10 a § förmånsrättslagen, men endast i den mån det aktuella arbetet har utförts inom sex månader före den dag som en konkursansökan, som sedan verkligen leder till konkurs, har lämnats in till tingsrätten.

Om någon konkursansökan inte finns aktuell hos tingsrätten den dag när ackordsomröstningen ska genomföras, används omröstningsdagen för denna tidsmässiga beräkning.

Den fordringsägare, som har fått en företagsinteckning i rekonstruktionsgäldenärens verksamhet eller ett pantbrev i en fastighet pantförskrivet till säkerhet för sin fordran, har förmånsrätt i det faktiska reella värdet av sådan egendom per dagen när ackordsomröstningen hålls.

I detta fall skedde ackordsomröstningen den 21 augusti 2019. Förmånsrätten för lönefordringar löper därför från denna dag. Den upphörde en månad därefter, det vill säga den 21 september 2019.

Eftersom förmånsrättsperioden sträcker sig från den 21 augusti 2019 till och med den 21 september 2019 är bolaget inte betalningsskyldigt på grund av de lönefordringar och fordran på semesterersättning som görs gällande i målet. Dessa avser nämligen oktober 2019.

Eftersom arbetstagarnas fordringar inte är förenade med förmånsrätt, ska de endast ersättas i enlighet med det fastställda offentliga ackordet. Sådan ersättning betalades ut den 25 november 2019. Bolaget är inte skyldigt att utge ytterligare ersättning.

Semesterförmåner

Att semesterersättning har sin grund i social skyddslagstiftning har lagstiftaren redan tagit hänsyn till. Bestämmelserna om förmånsrätt för semesterförmåner är mycket generös. Semesterlön och semesterersättning som är intjänad före konkursansökningen omfattas av förmånsrätt för vad som står inne för det löpande och det närmast föregående intjänandeåret.

Andrahandsyrkandet

Unionen har påstått att anställningsavtalen uppstod med full kraft när företagsrekonstruktionen upphörde. Det innebär inte att bolaget nu är betalningsskyldigt enligt Unionens andrahandsyrkande. Anställningsavtalen var uppsagda och upphörde vid anställningstidens utgång.

Utredningen

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. På Unionens begäran har förhör hållits under sanningsförsäkran med R.A. och A.B. samt vittnesförhör med ombudsmannen M.N. Parterna har åberopat skriftlig bevisning. Unionen har lagt fram ett rättsutlåtande av advokaten H.E. och bolaget ett rättsutlåtande av advokaten E.D.

Domskäl

Twisten

Efter att bolaget ansökt om och beviljats företagsrekonstruktion (den kritiska tidpunkten) blev R.A. och A.B. uppsagda på grund av arbetsbrist. Uppsägningstiden inleddes den 1 augusti 2019. Inför uppsägningarna träffades en överenskommelse om att arbetstagarna under uppsägningstiden skulle vara arbetsbefriade, utan skyldighet att avräkna andra inkomster från uppsägningslönen, mot att de avstod från sin företrädesrätt till återanställning.

Ersättningen till arbetstagarna avseende uppsägningstiden kom till stor del att täckas av lönegarantin, dock inte såvitt avser ersättning för oktober 2019. Den 25 november 2019 betalade bolaget, med tillämpning av ett fastställt offentligt ackord, viss ersättning till arbetstagarna.

Parterna är oense om lönefordran för oktober 2019 omfattas av ackordet eller inte. Parterna är dels oense om lönefordringarna uppkommit före eller efter den s.k. kritiska tidpunkten, dels om fordringarna omfattas av förmånsrätt.

Arbetsdomstolen väljer att först pröva frågan om den överenskommelse som bolaget och arbetstagarna träffade inför uppsägningen innebar att arbetstagarnas fordran på uppsägningslön uppkommit efter den kritiska tidpunkten och därmed inte omfattas av ackordet.

Förbundet har i denna del gjort gällande följande. Överenskommelsen ska i förhållande till arbetstagarnas anställningsavtal ses som ett nytt avtal med nya villkor och det träffades i tiden efter ansökan om företagsrekonstruktion (den s.k. kritiska tidpunkten). Fordringarna har således uppkommit efter den kritiska tidpunkten och omfattas därför inte av ackordet.

Bolaget har i korthet anfört följande. Arbetstagarnas fordringar härrör från deras anställningsavtal med bolaget, som träffades innan företagsrekonstruktionen inleddes. Överenskommelsen innebar inte att det ingicks helt nya anställningsavtal, som ersatte de gamla. De aktuella fordringarna omfattas därför av det offentliga ackordet.

Rättsliga utgångspunkter i frågan om tidpunkten för fordrans uppkomst

Av 3 kap. 2, 3 och 8 §§ lagen om företagsrekonstruktion följer att fordringar, som uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion, omfattas av ackordet och att de därmed ska sättas ned på sätt som anges i det antagna ackordet.

Enligt vad Högsta domstolen uttalat i NJA 2014 s. 537 omfattas en fordran, som har sin grund i ett avtal som träffats före den kritiska tidpunkten, inte av ackordet, om borgenären efter den tidpunkten inte var skyldig att prestera annat än mot samtidig avtalsenlig betalning och motparten tillgodogjort sig den prestationen. Det huvudsakliga skälet till detta är att borgenärens rätt att hålla inne den egna prestationen innebär att vederlagsfordran inte är beroende av gäldenärsföretagets betalningsförmåga. Det krävs enligt rättsfallet inte att borgenären utnyttjat sin stoppningsrätt eller på annat sätt hållit inne sin prestation.

I NJA 2012 s. 441 hade ett bolag före den kritiska tidpunkten – i det fallet ett beslut om konkurs – en fordran på sin verkställande direktör för det arbete som bolagets anställda hade utfört på den verkställande direktörens villa. Efter konkursbeslutet träffade konkursförvaltaren och den verkställande direktören en överenskommelse om att den senare skulle betala 425 000 kr till konkursboet i två delposter. Frågan var om bolagets fordran uppkommit före eller efter konkursen. Högsta domstolen konstaterade att det i avtalet angavs att konkursbolaget hade fordringar på den verkställande direktören som uppgick till 425 000 kr och att det sedan angavs hur denne skulle betala beloppet samt att ingenting i avtalstexten tydde på att parterna hade avsett att skapa ett nytt fordringsförhållande. Enligt Högsta domstolen var en naturlig läsning av avtalet att det endast preciserade hur en redan befintlig skuld skulle betalas. För en sådan tolkning talade, enligt domstolen, också den konkursrättsliga frysningsprincipen, som ska vägleda konkursförvaltaren och som innebär att förhållandena vid konkursbeslutet så långt möjligt bör vara bestämmande för konkursborgenärernas inbördes rätt i konkursen.

I AD 2019 nr 22 hade en arbetsgivare och en arbetstagare före den kritiska tidpunkten träffat en överenskommelse om att arbetstagarens anställning skulle avslutas och att han därefter skulle få ett avslutsvederlag motsvarande sin månadslön under 16 månader. Efter den kritiska tidpunkten träffade arbetsgivaren och arbetstagaren en överenskommelse som innebar att de senarelade tidpunkten för när anställningen skulle upphöra och avslutsvederlaget skulle börja betalas ut. Arbetsdomstolen fann att syftet med avtalet

inte var att arbetsgivaren skulle åta sig någon ny förpliktelse, utan att avsikten med avtalet endast var att precisera hur de redan befintliga skulderna skulle fullgöras. Enligt Arbetsdomstolen hade fordran på avslutsvederlag därmed uppkommit före den kritiska tidpunkten.

Har arbetstagarnas fordringar uppkommit före eller efter den kritiska tidpunkten?

En uppsägning av ett anställningsavtal är en ensidig rättshandling som medför vissa rättsverkningar. En arbetstagare som har blivit uppsagd har enligt 12 § anställningsskyddslagen rätt att under uppsägningstiden behålla sin lön och andra anställningsförmåner, även om arbetstagaren inte får några arbetsuppgifter alls eller får andra arbetsuppgifter än tidigare. Detta förutsätter i princip att arbetstagaren står till förfogande för arbete. Om arbetsgivaren arbetsbefriar arbetstagaren, det vill säga förklarar att arbetstagaren inte behöver stå till förfogande under uppsägningstiden eller en del därav, får arbetsgivaren enligt 13 § samma lag från lönen och andra anställningsförmåner avräkna inkomster som arbetstagaren under samma tid har förvärvat i annan anställning. Vid uppsägning på grund av arbetsbrist kan arbetstagaren ha företrädesrätt till återanställning enligt 25 § anställningsskyddslagen.

Arbetstagarna har sagts upp på grund av arbetsbrist. Inför uppsägningarna, och efter den kritiska tidpunkten, har arbetsgivaren och de två arbetstagarna på arbetsgivarens initiativ träffat en överenskommelse. Den har bl.a. inneburit att arbetsgivaren tillgodogjort sig en, i förhållande till anställningsavtalet, ny prestation från arbetstagarnas sida nämligen den att de avstått från företrädesrätt till återanställning. Företrädesrätten skulle annars enligt lag ha inträtt från den tidpunkt uppsägningarna skedde. Som motprestation för denna nya prestation åtog sig arbetsgivaren att arbetsbefria arbetstagarna under uppsägningstiden och att inte från uppsägningsslönen avräkna andra inkomster. Annars hade sådan avräkning kunnat ske enligt lag.

Överenskommelserna omfattade således nya åtaganden från både arbetsgivaren och arbetstagarna. Genom överenskommelserna har parternas inbördes förpliktelser till följd av anställningsavtalen och lag förändrats. Enligt Arbetsdomstolens mening var överenskommelserna därmed inte begränsade till att precisera hur redan befintliga anspråk skulle regleras (jfr t.ex. NJA 2012 s. 441). Arbetstagarnas fordringar på uppsägningsslön får därför anses ha uppkommit efter den kritiska tidpunkten och omfattas därmed inte av ackordet. Rätten till semesterersättningen följer av lag och har inarbetats under den omtvistade uppsägningstiden. Även denna får därmed anses ha uppkommit efter den kritiska tidpunkten och ska inte ingå i det offentliga ackordet.

Sammanfattning och rättegångskostnader

Arbetsdomstolen har således funnit att de omtvistade fordringarna har uppkommit efter den kritiska tidpunkten. De omfattas därför inte av ackordet. Arbetstagarna har därmed rätt till lön och, beträffande R.A.

semesterersättning för oktober 2019, utan tillämpning av ackordet. Om beloppen råder inte tvist.

Bolaget har förlorat målet och ska därför ersätta Unionens rättegångskostnad. Om beloppet råder inte tvist.

Domslut

1. Arbetsdomstolen förpliktar Work for you i Sverige AB att till
 - a) R.A. betala 22 149 kr avseende lön och semesterersättning, och
 - b) A.B. betala 16 846 kr avseende lön.

På beloppen ränta ska ränta enligt 6 § räntelagen utgå från den 25 oktober 2019 till dess betalning sker.

2. Work for you i Sverige AB ska ersätta Unionen för rättegångskostnad med 232 350 kr, varav 228 600 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Karin Renman, Carina Gunnarsson, Per-Anders Edin, Claes Frankhammar, Göran Söderlöf, Håkan Löfgren och Lars Hallenberg.
Enhälligt.

Rättssekreterare: Jonas Eklund